

Projekty přihlášené do soutěže Cena české krajiny 2010:

nositel projektu: **Pozemkový úřad Prostějov, Ministerstvo zemědělství ČR**

projekt **Regionální ÚSES v katastrálním území Čehovice**

Návrh a vlastní realizace Regionálního územního systému ekologické stability v katastrálním území Čehovice je jedním z pozoruhodných počinů Pozemkového úřadu v Prostějově směřujícím k naplnění jednoho ze základních cílů komplexních pozemkových úprav, kterým je podpora dlouhodobě udržitelného rozvoje venkova, celkové zvelebení krajiny, zvýšení její ekologické stability, tvorba a ochrana krajinného rázu.

Projekt realizovaný na ploše 23 ha je součástí celkového řešení území o rozloze 650 ha. Stavba byla provedena na plochách antropicky přeměněného území s minimem dochovaných přírodních nebo přírodě blízkých stanovišť – v intenzivně zemědělsky obhospodařované krajině avšak degradované pro zemědělství nepříznivým vodním režimem. Zřízení regionálního biocentra a části regionálního biokoridoru zahrnovalo:

- úpravu toku Vřesůvky a doplnění kvalitním břehovým vegetačním doprovodem;
- tvorba ochranného infiltračního pásu na pravém břehu toku Vřesůvka, to je náhrada nevhodného porostu javoru jasanolistého autochtonními dřevinami a založení litorálního porostu závlahové nádrže,
- řešení levého břehu toku ovlivněného splachy z dlouhých svahů polí a s dočasným až trvalým podmáčením.

Při realizaci bylo vysázeno celkem 35 000 kusů dřevin 28 druhů, v tom bylo 27 500 lesních sazenic stromů, 1 905 sazenic odrostků stromů a 5 635 keřů. Travnaté plochy byly založeny na rozloze 14,6 ha ze směsí „chudá pastvina“ a „zamokřená louka“. Při úpravách byly zbudovány 3 km přírodě blízkých nezpevněných travnatých cest, zajišťujících přístupy na pozemky vlastníků navazujícím na realizovaný projekt; dále náпустný a výпустný objekt zdrže, travnatý průleh a trubní propust. Regionální biocentrum bylo založeno na výměře 21 ha, regionální biokoridor s plochou 2,5 ha a vodní zdrž na ploše 1,3 ha. Stavba se všemi součástmi stála 9,2 mil. Kč, probíhala v letech 1999 až 2000 a byla předána do majetku obce Čehovice po uplynutí smluvní 3 a 5leté základní péče. Roční náklady na následnou péči jsou odhadovány na 200 tisíc Kč.

Projekt úprav zpracoval ing. F. Hanousek, projekční kancelář pozemkových úprav a dodavatelem stavby byla ZAHRADA Olomouc, s.r.o., zahradní architektura a krajinářství.

nositel projektu: **Dr. Ing. Petr Marada**

projekt **Realizace krajinnotvorných a agroenvironmentálních opatření na půdě v k. ú. Šardice, Nenkovice, Želetice a Násedlovice**

Projekt vychází z potřeb na ochranu a tvorbu poškozené krajiny a dále možností vlastníka pozemků, který se rozhodl zakládat na zemědělském půdním fondu krajinnotvorné prvky a provádět opatření za účelem ochrany přírody a krajiny. Krajinnotvorná opatření jsou realizovaná v zemědělské krajině o celkovém rozsahu 60 hektarů. Na základě analýzy ekosystému dotčených katastrálních území, vytvořených plánů společných zařízení a dalších územně plánovacích dokumentů a koncepcí se realizátor Dr. Marada rozhodl, že budou prováděna následující opatření:

- Založení mokřadního ekosystému (katastrální území Šardice) – nejvýznamnější část projektu, z tohoto důvodu je mokřadnímu ekosystému věnována největší pozornost
- Výsadby soliterních ovocných stromů typických krajových odrůd (Šardice, Nenkovice, Násedlovice) - 440 kusů stromů
- Zalesnění zemědělské půdy (Šardice a Násedlovice) – 20 583 sazenic dřevin;
- Zakládání biopásů (Šardice, Nenkovice, Násedlovice a Želetice);
- Zatravnění orné půdy (Šardice, Nenkovice);
- Založení biokoridoru v trati Dlouhé čtvrtě v Šardicích – založen jako travní porost s výsadbou 5 000 keřů a 5 000 stromů.

Hlavní cíl projektu spočívá v transparentním uplatnění krajinotvorných opatření a agroenvironmentálních programů na soukromé půdě, která byla v minulosti na základě nájemních uzavřených smluv intenzivně obhospodařována, v mnoha případech v rozporu s pravidly správné zemědělské praxe (s pravidly péče řádného hospodaření). Stanovil si následující indikátory dosažení rámcového cíle projektu:

- zlepšení sociálních, estetických a kulturních funkcí krajiny
- zvýšení retenční schopnosti krajiny,
- podpora biodiverzity,
- tvorba podmínek pro předcházení a minimalizaci škod působených zvěří a na zvěři,
- zlepšení péče o zvěř a další živočichy – realizace mokřadu, zatravnění, založení extenzivního ekologického sadu, tvorba biopásů.

Výjimečnost aktivit dr. Marady spočívá v tom, že je realizuje v postižené krajině na vlastních pozemcích v souladu s územně plánovací dokumentací a souvisejícími koncepcemi ochrany přírody a krajiny. Neméně významná je několikaletá informační, poradenská, konzultační a vzdělávací činnost provázaná s realizovanými a funkčními opatřeními v dotčené přírodě a krajině.

nositel projektu: **Město Tábor**

projekt **Systém zeleně okolo historického středu Tábora – možnosti krátkodobého odpočinku i poučení**

Město Tábor při záměru dalšího rozvoje městských rekreačních ploch vycházelo z historických vazeb ploch zeleně, které mají své základy v době vzniku sadů, které byly založeny v roce 1832. V 70. letech minulého století na tento počín navázala rekonstrukce plochy bývalého hřbitova do parkové podoby. V té době také došlo k vyhlášení stromořadí mezi Klokoty a Tábořem za státem chráněné. Výzkumy památkářů v lokalitě Velký šanc probíhaly zhruba také v tomto období, následné problémy s využitím území však způsobily výraznou degradaci území a to se stalo téměř smetištěm Starého města. Vedení města proto přistoupilo k záměru dokončit již v minulosti započatou snahu o vytvoření „zeleného prstence“ okolo historického jádra města a současně se vytvářely a vytváří nové vazby na další aktivity spojené s možností odpočinku v širším okolí města. Jednou z prvních aktivit tohoto charakteru byla Geologická expozice Pod Klokoty, na kterou navazují další aktivity, realizované v současné době.

Součástí dosud vybudovaných nebo revitalizovaných ploch jsou:

Holečkovy sady byly založeny v roce 1832. V letech 1993-1994 byly upraveny stavební prvky a postupně opraveny nebo obnoveny stavby Bílý altán, Triangulár,

výklenkové kapličky, pomník J. Holečka, rekonstruováno dětské hřiště a zřízeno nové dětské hřiště.

Park pod Kotnovem, který byl zřízen v 70. letech 20. století na místě původního hřbitova. V letech 2000 – 2007 byl a postupně rekonstruován, včetně vybudování přístupu pro osoby se zhoršenou pohyblivostí.

Velký šanc – prostor zbytků hradeb, který po archeologickém průzkumu a pozdějším užívání jako ovocný sad začal zarůstat nálety. V letech 2002 až 2004 byl proměněn na parkové plochy výhledy na níže položené části města (rybník Jordán), přibyl šachový altán a dětské hřiště. V současné době je vyhledávaným místem k odpočinku obyvatel v těsné návaznosti na historický střed města,

Klokotská alej založená kolem r. 1840 spojuje střed města s poutním místem – kostelem v Klokotech. Alej byla v částech, kde došlo k výpadkům stromů obnovena a celá „vysvobozena“ z náletu dalších stromů;

Geologická expozice – místo rekultivované ze starého lomu, v němž byla zřízena geologická venkovní naučná expozice hornin a nerostů z opuštěných i činných lomů v regionu. Lom je v těsné návaznosti na frekventovanou vodáckou trasu po řece Lužnici i cyklistickou trasu vedenou podél jejího břehu. V části bývalého lomu byla zbudována i lezecká stěna. Úprava lomu byla dokončena v roce 2007.

Všechny uvedené realizované části systému zeleně okolo historického středu Tábora jsou významné také tím, že jsou výsledkem naplňování územní krajinné politiky města zakotvené v územním plánu a posilují kulturní a historické zázemí sídla.

nositel projektu: **Antikomplex – hnutí proti xenofobii**

projekt **Krajina za školou**

Poslání projektu

Hledání domova a vztahu k němu Krajina, která se rozprostírá všude kolem nás, je skvělou učitelkou. Ukazuje nám stav partnerství člověka a jeho civilizace s přírodou na srozumitelné regionální úrovni. Proč? Otiskujeme do ní totiž své potřeby, hodnoty, způsob práce, dopravy, a také hluboké lidské příběhy. Leckdy je tento vztah pravému partnerství velmi vzdálen. Aby člověk takovým stopám do budoucna zabránil, musí si získat vztah ke svému bydlišti či domovu a chránit jej. Projekt Krajina za školou jednu takovou cestu nabízí. V rámci projektu se děti a studenti stanou detektivy, kteří sledují, co vše v okolí mizí, co se mění a co vzniká nového. Zároveň jsou i novináři, kteří tato zjištění popisují pro ostatní. Pomocí internetové prezentace se svými výsledky mohou pochlubit ostatním. Na závěr pak zachycené proměny ukáže kniha a výstava. Fotodvojice, které v rámci projektu Krajina za školou vytvořily děti, vypovídají nejen o vztahu ke kulturní minulosti měst a obcí, ale také o péči o krajinu či přírodu obecně. Z dlouhodobé perspektivy pak mohou tyto fotodvojice vydávat svědectví o globálních změnách, k nimž došlo během 20. a 21. století.

Projekt od prosince 2005 realizuje občanské sdružení Antikomplex společně s partnery, kterými jsou Sdružení Tereza, zaměřující se na ekologickou výchovu a Katedra Informatiky a Geoinformatiky Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem.

Projektu se zúčastnilo 16 škol z celého Česka:

Gymnázium, Česká Třebová, Tyršovo náměstí 970

Základní škola a Mateřská škola Frymburk

Základní škola Chomutov, Březenecká 4679
Gymnázium a Střední odborná škola, Jilemnice, Tkalcovská 460, příspěvková organizace
Základní škola, Základní umělecká škola a Mateřská škola Kašperské Hory
Dvořákovo gymnázium a Střední odborná škola ekonomická, Kralupy nad Vltavou, Dvořákovo náměstí 800
Základní škola Krnov, Dvořákův okruh 2, okres Bruntál, příspěvková organizace
Masarykova základní škola a Mateřská škola Krupka, Masarykova 461
Gymnázium a Střední odborná škola pedagogická, Liberec, Jeronýmova 425/27
Gymnázium Zikmunda Wintra, Rakovník, nám. J. Žižky 186
Základní škola Slušovice, okres Zlín
Základní škola a Mateřská škola Staré Hobzí, okres Jindřichův Hradec
Základní škola, Střílky, okres Kroměříž, příspěvková organizace
Základní škola a Mateřská škola, Studenec, okres Semily
Základní škola Tanvald, Sportovní 576, příspěvková organizace

Školy se při realizaci projektu řídily metodikou, které vytvořilo občanské sdružení Antikomplex díky zkušenostem s precedentním projektem Zmizelé Sudety. V rámci projektu studenti shromažďovali historické fotografie z okolí, pořizovali fotodvojice a psali popisky. Cílem bylo získat více informací o svém bydlišti a navázat k němu užší vztah. Seznámit se s místními pamětníky a sběrateli. Pracovat s digitálními technologiemi. A také vytvořit poutavé výstupy: knihu, výstavu a internetovou prezentaci.
Výstupy na internetu uvidíte pod: www.krajinazaskolou.cz

nositel projektu: **NESEHNUTÍ – Nezávislé Sociálně Ekologické HNUTÍ**

projekt **Zaostřeno na hypermarkety**

Cílem projektu bylo umožnit veřejnosti a občanským iniciativám plnohodnotné zapojení do rozhodovacích procesů týkajících se ochrany životního prostředí v souvislosti s projekty na výstavbu velkých nákupních center. Projekt byl sestaven z několika vzájemně se doplňujících částí. Jednou z nich byla rozsáhlá osvětová a informační kampaň, druhou byla výzkumná část a třetí bylo přímé zapojení specifických cílových skupin do aktivit projektu. Projekt si kladl za cíl prosadit systémovou změnu v oblasti přístupu k ochraně životního prostředí ve vztahu k expanzi nákupních center a to na podkladě informací získaných jak z vlastních analýz v rámci ČR, tak přenosem a aplikací zahraničních pozitivních zkušeností.

Výrazným přínosem projektu bylo i vytvoření rozsáhlého informačního zázemí pro další spolupracující subjekty a poradenská činnost orientovaná na širokou veřejnost.

NESEHNUTÍ zahájilo kampaň nazvanou „Zaostřeno na hypermarkety“ na podzim roku 2000. Jejím cílem bylo seznámit veřejnost s negativními dopady (vzrůst dopravního zatížení, vyliďňování městských center, likvidace malých obchodníků, zvyšování nezaměstnanosti atd.) těchto obřích nákupních center na regiony postižené jejich výstavbou a bránit jejich další expanzi. Kampaň vycházela z praktických zkušeností NESEHNUTÍ a za 10 let se transformovala od aktivit „na konci problémy“ k prosazování takových opatření, systémových změn a argumentů, které preventivně brání budoucím kolizím nákupních center jak se zájmy veřejnosti, tak s přírodou a krajinou. Díky tomuto programu se NESEHNUTÍ stalo lídrem v tomto tématu v České republice a navazuje dnes poradenství a konzultace pro občanské iniciativy a aktivní občany v sousedních státech.

Od roku 2000 se NESEHNUTÍ zapojilo do následujících kauz:

- řízení o plánované výstavbě obchodně-zábavního centra Plaza v Brně (ulice Heršpická)
- stavba supermarketu firmy Ahold v Novém Lískovci v Brně
- supermarket(y) v Boskovicích
- výstavba hypermarketu Carrefour v městské části Královo Pole v Brně
- nákupní centrum v lokalitě Západní brána v brněnské městské části Starý Lískovec
- nákupní centrum Penny Market Chrudim
- Penny Market v Přerově
- supermarkety v Tišnově, Třešť u Jihlavy, Brně-Bystrci, Ústí nad Orlicí (snaha zamezit stavbám dalších supermarketů)
- Kaufland – Brno-Židenice
- Hobby Market v Brně-Ivanovicích, Tesco v Brně – Králově Poli
- správní řízení týkající se výstavby supermarketu v Břeclavi
- Bauhaus v Brně – Ivanovicích